

דרישות ועדת אתיקה לפני ביצוע מחקר

וועדת האתיקה קבעה כללים ונהלים לחוקרים לפני ביצוע המחקר. ככלל, כולם צריכים להתייחס לצד האתי של המחקר. הדרישות הפורמליות של הוועדה משתנות בהתאם לזהות הפונים, מטרת האישור, והאם יש סוגיה אתית או לא.

לפני שנפרט את ההבדלים בין סוגי הפניות, נציין את ארבעת הטפסים הרשמיים הנמצאים באתר המחלקה בטפסים:

1. טופס בקשה לאישור מחקר

טופס שממלא החוקר ו/או התלמיד עם חתימת המנחה. גם התלמיד וגם המנחה האחראי חותמים (במידה ויש שאלה אתית יש לשלוח טופס זה במייל ליו"ר ועדת האתיקה. הטופס נמצא באתר התכנית ללימודי מגדר-בסטודנטים-טפסים).

2. טופס דוגמא ל"הסכמה מודעת להשתתפות במחקר" informed consent

יש להשתמש בטופס "הסכמה מדעת" ברוב המחקרים עם בני אדם.

לניסויים:

1. נושא ומטרת המחקר. 2. מידע מפורט על הליך המחקר (עד כמה שניתן) בשפה המובנת לנבדקים. 3. שאין כפיה לענות על השאלון ואפשר להפסיק. 4. נזק אפשרי הנובע מהמחקר. 5. תגמול אפשרי מהמחקר. 6. מידת החיסיון. 7. פרטי התקשרות לצורך שאלות, קשיים או רגשות הנובעים מהמחקר. 8. הטופס צריך להיות חתום ע"י הנבדק והחוקר.

לשאלונים אנונימיים (דף פתיחת שאלון):

1. במקום טופס האנונימיים אין צורך לבקש טופס הסכמה מוחתמת כי הרי בקשה זו מסירה את הבטחת האנונימיות. במקום טופס ההסכמה מדעת, יש לציין בדף הפתיחה של השאלון את אותם אלמנטים כמו בטופס ההסכמה: 1. מטרת המחקר 2. איך האדם נבחר להשתתף במחקר 3. הבטחת החיסיון (אנונימיות) 4. שאין כפיה לענות על השאלון 5. שהנבדק חופשי להפסיק בכל עת 6. מי אחראי לשאלון (שם מלא וכתובת להתקשרות) ושניתן להתקשר לכתובת זו לצורך שאלות או הערות.

הסכמת הנבדק מתבטאת בכך שהוא עונה על השאלון ואין צורך שהוא יזדהה.

3. הצהרת החוקר האחראי למחקר

החוקר מתחייב לשאת באחריות אתית למחקר. יש לציין שבסוף טופס בקשה לאישור מחקר, חתימת החוקר כוללת את הנאמר בטופס זה.

4. משוב debriefing

המשוב לעיתים קרובות, ניתן בעל פה (לא בכתב). הוועדה מצפה לראות את תוכן וצורת הצגת המשוב. ברוב המחקרים, יש לתת הסבר על המחקר לאחר שנגמר. הסבר זה יכול:

1. הסבר יותר נרחב של מטרת המחקר, השערותיו ותרומו.
2. אם הצגת המחקר כללה רמייה, יש להתנצל ולהסביר מדוע היתה חובה לרמות ולתקן את התפיסה. יש לדאוג שהנבדק לא ירגיש ניזוק מהרמייה. יש לאפשר לשוחח בפרטיות אם רצונו של הנבדק לעשות כך.

הערה: אם יש למבקש צורך שכל או חלק מהטפסים ייכתבו באנגלית, יש להגיש את כל הטפסים באנגלית בתרגום של המגיש.

להלן הדרישות לכתיבת הצעה לאישור של וועדת האתיקה:

- א. דף עם שם החוקרים, כתובתם המלאה-טלפונים וכו' ושם המחקר בעברית ובאנגלית.
- ב. תקציר המחקר
- ג. תיאור מפורט של ההליך: בהליך יש לתאר בפרוטרוט כיצד המחקר יוצג לנבדקים.
- ד. טופס של המחלקה לבקשת אישור מחקר (נמצא באתר התכנית)
- ה. טופס הסכמה מדעת, בדיוק כפי שיוצג לנבדקים, כולל תיאור מפורט של מטרת המחקר, ההליך וההשפעות, כפי שמתאים להסביר לסוג הנבדקים שבמחקר. אם יש טופס מידע לנבדק, לא צריך לפרט את ההליך בסעיף ג' של דף הסכמה לדעת.
- ו. תיאור המשוב debriefing לאחר הניסוי.
- ז. טופס הצהרת החוקר האחראי (נמצא באתר התכנית)
- ח. ה-IRB מבקש גם ביבליוגרפיה.

צעדים טכניים לכתיבת ההצעה:

1. ליצור קובץ אחד של WORD . שם הקובץ צריך להיות עם שם החוקר והמנחה ותאריך הבקשה.
כגון "בקשה דינה ברזילי 7.6.10"
2. כל שמונת החלקים המוזכרים לעיל, יוכנסו לקובץ, כאשר כל תת חלק יתחיל בדף חדש.
3. ההצעה תשלח לתכנית ותועבר ליו"ר ועדת האתיקה שלה – ד"ר אורנה ששון-לוי.
4. טופס בקשה לאישור מחקר בפורמט WORD, נמצא באתר המחלקה (טפסים-תואר שלישי-טופס בקשת אישור מחקר)
5. טופס הסמכה מדעת, נמצא באותו מקום בשם "חתימה על הסכמה למחקר". יש לזכור שזאת רק דוגמא ויש צורך לפרט (בעיקר בסעיף ג') לפי המחקר הספציפי.

תוספת הליך הגשת הצעת דוקטורט לוועדת אתיקה

1. כל סטודנט המגיש הצעת דוקטורט חייב לצרף את הטופס הרשמי של בקשה לוועדת אתיקה ואת זה יש להגיש למנחה.
2. יחד עם המנחה יש להחליט אם המחקר מתאים לקריטריונים המוזכרים לעיל. אם כן יש להגיש את ההצעה לוועדת האתיקה של התכנית למגדר. ההגשה חייבת להיות בהתאם לכללים המוזכרים לעיל.
3. ברוב המקרים, לאחר שיאושר המחקר בוועדת התכנית למגדר, ההצעה תועבר ע"י הוועדה לוועדת האוניברסיטה IRB.
4. כדי לזרז הליכים, ברגע שוועדת התכנית מאשרת את ההצעה, יש אפשרות להגיש את הצעת הדוקטורט לשופטי חוץ. אין צורך לחכות לאישור IRB ויש צורך לציין שהמחקר עצמו יתבצע רק כאשר כל האישורים יתקבלו.
5. כל התהליכים צריכים להתבצע בשיתוף בין הסטודנט למנחה. כמו כן כל התשובות הוועדה יוגשו גם לסטודנט וגם למנחה.